

(Вечерње новости, 4. 12. 2011)

Пут у Европу је пут на Месец - кад тамо дођеш, основно је када ћеш се вратити својој кући. За Европом лелечу у Србији једино наши врли политичари, верујући да ће им Европа поново подићи оно што су они код куће разорили. Комунизам је успео да Југославију од аграрне земље претвори у полуиндустријско друштво. То више не постоји. У Нишу је у електронској индустрији било запослено више од 10.000 радника, у индустрији аутомобила у Крагујевцу још и више - каже у разговору за „Новости“ академик Милорад Екмечић.

И објашњава шта се догодило:

- Јужнословенски простор је, као и знатан део средње Европе и Балкана, био двориште европске, у првом реду немачке индустрије. Србију је стварала компрадорска буржоазија, трговином са Истока на Запад и обратно. Индустријска буржоазија извози само у једном смеру, извози своју робу, а не крчми туђу на две стране. Ми се данас враћамо тамо где смо пре комунизма били, у економију коју су само образованији називали компрадорском, а обичан народ Левантом. За Европом лелечу политичари због својих промашаја и наде да ће, као са увозом америчке демократије, опет овом народу продавати рог за свећу. За европском валутом су лелекали народи који су своју валуту претворили у празан папир.

Наш воз иде европским колосеком, јер другог нема?

У овакву Европу не треба журити

Пише: Милорад Екмечић
недеља, 04 децембар 2011 13:15

- Не бих желео данашње возовође. Срби су вазда били у Европи, а у ову Европу не треба журити. Ми морамо бити у Европи и није битно ко ће нам отворити те капије, увезени демократи или они увезени демократи којима се не признаје да су европска демократија. Уједињена Европа је стара Европа - сиромашнији југ и богатији север. Није чудо да су данас у кризи Грчка, Италија, Шпанија и Португал.

Насупрот евроскептицима, делу елите ништа није тако драгоцено као „европска будућност“, ни идентитет нације, ни властита историја?

- Не бих смео да поделим мишљење да су Срби данас заборавили своју нацију и да им је свето само сањати о уласку у ЕУ. Глобализација дивљег капитализма је свуда довела у питање нацију. Не сматрам да је то прогрес, јер је реч само о малим нацијама, а велике преузимају кормило света. У већини земаља ЕУ је стање горе него код нас. У историји је нација увек била извор народног суверенитета, то јест демократског друштва. Човек само кроз нацију као природну појаву (насталу кроз процесе дугог трајања, а не посебним крвним групама) има своје природно право на слободу.

Нису је заборавили, али све чешће о њој говоре без имало самопоштована, поноса, готово се спрдајући са суверенитетом и својом државом?

- Овакве фазе сумње у своју нацију су, код свих народа, увек постојале и пролазиле. Оснивач модерне руске историографије Махаил Карамзин пре више од два века поставио је питање шта се ради у његовој савременој Русији. Одговорио је: „Краде се!“ А онда је дошла херојска Бородинска битка, па пад Москве, па изгон Наполеона и победа у великом рату. После је дошао Чадајев, са филозофским плакањем што је Русија прихватила гњило византијско хришћанство, а не католичанство, које је донело велику културу. А и то је било доба декабриста који су оставили дубок траг у националној историји. Да сте ме упитали шта се данас ради у Србији, ја бих као Карамзин одговорио: „Краде се!“ Не треба се секирати због тренутног недостатка патриотизма. Овај мондијализам је брзо кварљива роба. Ко у њега забрази преко колена ризикује да ће га будућност славити као Бору Станковића, који нам је оставио трајно књижевно дело.

Корупција није само наша бољка већ најраспрострањенији облик „нихилистичке суштине“ савременог света.

- Оптуживали су раније Хрватску да није испунила услове за пријем у Европу, јер је тамо један бивши председник владе примио мито од једне аустријске банке и једне мађарске нафтне компаније. Као да Аустрија и Мађарска нису подједнако учествовале у тој корупционашкој процедури. Кад сутра уђемо у Европу, овако како нам се намеће, ја ћу исто тако рећи да се у Србији још увек краде, јер тај занат Европа код куће није заборавила. Усвојили су амерички лобизам, као неизбрисив систем легализовања корупције, где се покушава да закон одреди дозвољени проценат узимања.

Шта је довело до тога да је у Србији данас све мање наде, а све присутније безнађе, малодушност, стрепња?

- Данашње стање код нас је последица начина на који су демократе победиле комунизам. Пре наше „наранцасте револуције“ и пада Милошевића имали смо представу о Европи као сређеној целини. Изгледало је да се на та врата улази као на врата клуба где се пије, а нико унапред не опомиње да треба плаћати. Границе Европе су изгледале као већ свршена ствар. Није у питању само бивши југословенски простор, где су створене државе као Црна Гора и Косово. Њихово постојање почива на претпоставци да не постоје етничке матице. У Македонији су обуставили попис становништва јер је бројчани пад једне од етничких заједница изменио раније поимање о њеном бићу. Белгија је после годину и по формирала владу, као да је и она настала Дејтонским споразумом. Још се ради на стварању средњоевропске, подунавске заједнице регија. Мађарска, Румунија, Бугарска не показују да су се помириле са чињеницом да су њихове државне границе заувек дате.

Можемо се запитати има ли народа који се удобно осећају у многочланој европској фамилији?

- У Европи се осећају као код своје куће само народи које је неколико векова грејала митологија да су они увек били Европа, а њихови суседи друге вере нису. Волтерова Европа, до источних граница католичког простора, једна је духовна целина. Не изгледа да је та Европа тророгих шешира пребродила све муке етничких неспоразума. У бившим југословенским републикама, сада сувереним државама, ако се то сме гласно говорити, пад комунизма је доживљаван на исти начин као у Немачкој: комунизам је тиранија као што је био нацизам. У Русији је немогуће комунизам раздвојити од осећања да је он донео ослобођење, да постоји ослободилачки антифашизам. Пад комунизма у Русији сматра се, барем то важи за постјелџиновске владе, као почетак модернизовања. Не царује као у нас уверење да ће порушене фабрике сада изградити Европа. Нисмо слутили да са Европом можемо ићи назад, у левантински тип заједнице. Будимо се у

туробном сазнању да све старе бољке европских народа постаје и у ЕУ. Мађари се понашају као да им је уједињена Европа дала мандат да обнове стару Угарску.

Побуна на Менхетну указује да је „нешто труло“ и у америчкој демократији?

- Филозоф Ноам Чомски је недавно послао поруку побуњеницима покрета „Окупација Волстрита“ да се САД више не могу руководити начелима демократије. Обе странке, Демократска и Републиканска, су странке бизниса, а не народа. Није у питању парламентарна демократија, него демократија којом велики амерички бизнис осваја све слободне народе света. Живимо у затишју пред буру. Ја не знам од чега ме је више страх, од затишја или од буре која ће једном доћи.

Да ли је криза западног капитализма унела промене у социјални систем, а те промене донеле нове ветрове у традиционалним односима великих сила око контроле целог света?

- Не верујем. Покрет „Окупација Волстрита“ личи ми на старе јадиковке, на већ виђено у побунама омладине у Европи и САД у мају и јуну 1968. На телевизијским вестима се лепо могло видети да у тим групама нема црнаца, или их је веома мало. Много је професора универзитета. Побуна на Менхетну до сада је једино убрзала повлачање трупа из Ирака и Авганистана. И то је велика ствар, али није одговор на питања која је капитализам свалио на цели свет. Где нема црнаца у Америци тамо нема ни правога отпора. Није у питању црни председник, него чињеница да он, својим декретима, не може мењати социјално стање. Док се старе социјалистичке партије, свуда у свету, баве оним што ради Тони Блер, шеф британских лабуриста и реализатор идеологије Трећег пута, дотле нема праве критике капитализма. Најреакционарнији министар спољних послова у модерној Француској Бернар Кушнер био је кандидат некадашње Социјалистичке партије.

Упркос кризи, и даље је амерички војни буџет већи од војног буџета свих других земаља заједно.

- Више од 60 одсто буџета за науку иде на истраживања у војне сврхе. Америка не зна да ли је из једног рата изашла или ушла у нови. Није у питању само социјална неправда,

него чињеница да улазимо у цивилизацију људождера. ЕУ је успела само у војном уједињењу старе Европе, која и у новом стању остаје у старим бригаама гложења око граница и како да се стара корупција назове новим именом. Не функционише Европа, него НАТО.

Говорили сте да нема Европе без Русије, о Европи до Сахалина. Да ли је Путинов Евроазијски савез зачетак једног таквог могућег пројекта у будућности?

- Мислим да је то прави пут уједињења Европе, која би имала неки савезни однос са овом државом руских земаља. Евроазијски савез покрива границе (Русија, Белорусија и Казахстан) руског народа. За стварање овог савеза недостаје још пристанак Украјине, чији је прави назив пре Октобарске револуције био Малорусија. Била је то традиционално руска земља, прва колевка руске државе - Кијевске Русије. Део Украјинаца се заглибио до границе докле је Волтер сматрао да се простире Европа. Тек кад пређе ту границу католичке Европе, Европа ће бити основа нове демократије у свету. То је неминовност, којој се и ми Срби морамо надати. Биће то тежак и дугорочан посао да се пређе граница двеју хришћанских цркава. Не етничка посебност, него верска нетолеранција одваја Украјину од Русије. Украјински националисти управо настоје да се украјински језик наново стандардизује на крајње западним дијалектима. Али то неће успети, па ће се историјска судбина повезаности са Русијом, у државном погледу, на крају и остварити.

Може ли мали српски чамац плутати непривезан за велику руску лађу?

- Не може. Ни цела Европа не може непривезана за велику руску лађу. НАТО је био војна алијанса против Русије. Он је то и данас. Остаће тако док Сједињене Државе, из рата у рат, не доживе пораз. Могу сломити независне државе свих малих народа на свету и онда липсати, јер је то неприродан, од историје отуђен, задатак Сједињених Држава. У овом мом одговору је врло јасно речено да је немогуће тежити уједињењу српске државе са пројектом Евроазијског савеза (Русија, Белорусија, Казахстан и нужно Украјина), јер је то руски етнички савез, а не словенски. Јасно је да Србија никада не може бити без Русије, јер би тиме одсецала - не само десну - него обе своје руке. Запад никада неће дозволити уједињење Срба у неком државном савезу са Русијом. Неминовност је да се ЕУ не може одржати као војни савез са Сједињеним Државама, против Русије. У том погледу је и наша везаност са Русијом реална и нешто очекивано.

Били сте несуђени „сведок-експерт“ одбране Слободана Милошевића у Хагу. Какав је био ваш однос према Милошевићу?

- Мој однос према Милошевићу је био однос према Србији. Био је први Србин кога је у државну политику увео народ, а не маршал Тито. Моја прва мисао, пошто је Југославија почела да се љуља, нешто пре 1990, била је - све што се уради, Београд остаје и даље главни град српског народа, Република Србија његова историјска матица.

У извесним стварима се са Милошевићем нисам слагао, као што је било питање Срба у Хрватској, али сам заиста дубоко уверен да је предаја Милошевића Хашком трибуналу била историјска грешка. Није он злочинац, него је злочин прихватање идеје Теодора Рузвелта, из 1919. да треба стварати „Лигу победника“, са једним међународним судом да кажњава непослушне. А непослушни су били словенски народи, Срби на првом месту.

Поред врлина умећа државништва, постоје и нека убеђења Слободана Милошевића која нису била само његова, него можда опсесија једне епохе. Веровао је у социјализам и, као дете, био убеђен да су западне демократске државе САД, Француска, Британија, наши вечни савезници.

Кажете да су његова убеђења, вера у социјализам, који је доживео слом, били и „опсесија“ једног времена.

- Сматрам да је пораз социјализма у САД значајнији него у Русији. Пре свега, због чињенице да је укинуо могућност да се у тој земљи више икада може јавити. Дивљање капитализма је најгоре економске последице оставило у Сједињеним Државама, у којима су два велика синдикална савеза успела да обезбеде основне социјалне тековине социјализма у свету: осмочасовни радни дан, одређено здравствено, пензијско и образовно осигурање, законом прописану цену рада - сатница и дневница. После Регана, полако се уводи „калифорнијска надница“, плаћање од ока, како послодавци плаћају рад на црно илегалних усељеника из Мексика. Ради повећања инвестиција, Реган је порески повластио богате који су почели да се богате неколико стотина пута више него радници. Све док се не врати социјална држава, каква је у историји победила после 1918, неће бити ни стабилности економског и политичког развоја. Само бивши фашисти социјализам називају тиранијом.

Неретко сте своја научна становишта и интелектуална уверена саопштавали у медијима, јавност је све незадовољнија начином информисана?

- Ми данас немамо слободу информисања какву смо некада сањали да ћемо је добити. Све су новине и телевизијске станице у рукама страних корпорација. Остали су „Печат“ и „Вечерње новости“. У већини других листова и телевизијских студија постоје отресити, предани појединци који се не предају и пишу из своје главе, а све остало је инструментариј изградње друкчије свести и друкчијег јавног мњења. То се све може вештачки стварати, као свест детета које је у раном детињству предато новим родитељима и не зна одакле је дошло.

ЖИВОТНО ДЕЛО

Академик Милорад Екмечић (1928), професор опште историје света, јединствена личност међу српским историчарима, и у позним годинама научним студијама, предавањима, интервјуима, радом у редакцијама Српске енциклопедије и Енциклопедије Републике Српске служи предано своме народу и науци, као што је према Цицероновој речи „саветима, опрезношћу и беседама“ стари Катон служио Риму. Историјску синтезу Дуго кретање између клања и орања/Историја Срба у Новом веку (1492-1992), своје животно дело, Екмечић је завршио у осамдесетој. Наслов је позајмио из Андрићеве оцене српске историје, за коју вели да је најсажетија синтеза историје једног народа. Књига је први пут објављена 2008, и од тада доживела четири, а наредне године требало би да се појави и пето допуњено издање.

- Још ме једино греје разговор о тој мојој књизи - каже професор Екмечић.

Аутор **Милослав Рајковић**

(Вечерње новости)